

Fortassis amice Polyander, ut scribam de quaestione tot jam pridem hominum
 litteris linguisq; exagitata, idq; ad eum virum, cui nunc temporis omnes, qui modo
 aliquid didicerunt, ultro fascēs submitunt, quasi desit quod agam, ita me postulas
 inexplicabilis negotij vim mihi met ipsi comparare. Sequar hoc potius, non indulgeo
 contentioni. Nihil minus ingenio meo convenit, quod quidem quietum fuit ha-
 benus, & proprijs studijs intentum. Tantum ut senem decet, multis jam annis
 in Ecclesia Dei castē, integre, versatum, ubi intellexi hic in nostro fano ab ipsis
 Mystagogis quasdam doctrinae partes corrumpi, aut Lidois fenestram aperiri:
 modestē me opposui. Cuiusmodi aliquanto acrior in re tam seria fuisset, & mea
 non magni ponderis sententia, utcumque juvi necessariam veritatis defensionem.
 Itaque non ex contentione nescio qua (ut scribis) quā nuper hic exarserit:
 sed ex officio, quod Ecclesiae debeo, cum illa pernitiōsa labe, essentialē, sub-
 stantiale, naturale, ante annos viginti, adversus praeclarae memoriae virum,
 Doct. Albertum ab ipsius collegis pertinacissimē urgerentur: vocatus à septem
 viris ad confutandum, respondi ingenuē me detestari tales feces pontificiae impi-
 etatis, ē quibus jam olim omnes Cannae dominicae abusus & abominationes, ortū
 & incrementa duxissent. Nuper autem cum noster Meningus ex locis
 Philippi multa pro libero arbitrio disputans, in praedestinatores vehementer in-
 veheretur: dixi meis auditoribus in Schola, doctrinam illam Melanthonis de
 libertate voluntatis sanam non esse: Tum autem quae contra praedestinationem
 dicerentur: ea praecise pertinere ad evertendam doctrinam gratuita justificationis.
 Siquidem fides, quae Iustitiam in Christo consequitur, ex aeterna Dei electione
 promanat, nec habet aliud constantiae suae stabilimentum, pluraq; his consimilia,
 quae cum meus Collega ad Corypheum retulisset: vapulavi in Curia, quod apud
 imperitam Iuventutem de Philippo Mel. (qui fuit adeo unicum Saxoniae decus)
 contumeliose locutus essem. Idem illas tridissimarum contentionum aequoq;
 Essentialē, substantiale, naturale, quae cum clarissimo Doct. Alberto ex hac urbe
 procul in exilium profugerant, quasi iure postlimini in Ecclesiam Bremensem
 his annis proximis reducens: commonefactus est a me privatim perquam aman-
 ter repudiandas esse illas Flaccianorum phrasēs, utpote a sanioris doctrinae
 simplicitate alienas, & trahentes secum perplexas quaestiones nunquam finiendas.
 Constat monitorē affirmans panem esse corpus essentialē, substantiale, na-
 turaliter. Totidem emplastrā non essentialiter, non substantialiter, non
 naturaliter. Quibus quorsum obsecro fuisset opus: nisi adjectione profanorum
 Sophismatum, sanam sanctamq; Domini nostri Iesu Christi doctrinam vulne-
 rasset? Segare non poterat in verbis Magistri tropum esse: eōq; ex me
 scire voluit in qua tandem voca tropus esset? Erat enim hic in ministris qui
 asseverabat, in verbo (est) tropum esse. Cui ego restiti, ostendens ex artium
 praecceptionibus in vinculo enerviatis, nulla ratione tropum esse posse. Vinculum
 semper sequi affectionem attributi ad subiectum, In vocabulo (corpus) modi-
 ficationem esse, non alibi. Placuit tum id nostrum, ac deinceps ita docuit,
 neq; in subiecto panis, neq; in verbo est, neq; alibi quam in attributo constitui
 tropum oportere. Quod si hoc verum est, si corporis vocabulum modificatum est:
 Panis erit.

Panis erit omnia videlicet, non ducit, non ducit, non ducit. Missas faciamus voces perplexas, qua revera tropum tollunt, sublati ex oculis. divini sermonis simplici veritate, idiotas ad artem, propellunt. Theologos in lachrymosa certamina mittunt. Haec sunt illae lemae Cronicae, quas sancti farum convenienter scripsisti oculos Molano praestringere: qui eas abominari solitus est, & quam longissime ab oculis remove. De doctissimis illis hominibus quae scribit Mylius, congruunt cum eo quod est in Historia. Ambitio multos mortales falsos fieri coegit. Ingravescit in urbe pestis quotidie, quae si me quoque Senem perculerit: ego in agnitione & fiducia filij DEI, quem colui ab adolescentia, ad Comelinum meum adjungar. Scholam convulsam lugeo, quam extra nullam unquam vitam putavi. Vivo tamen adhuc cum Vxor, parvisque liberis. Vivunt etiam mecum duo peregrini, Antonius Langen, & Henricus Saleburgh, quorum consuetudine confirmor, homines sunt pie & pereleganter instituti: qui quam indigne tum hic, tum alibi fuerint accepti, posteritas incorruptius judicabit. Sustinent etiam nunc magnam invidia molem: quam nec ego effugio, qui saltem cum ipsis & mensam communicavi. At me quidem hujus officij nunquam poenitebit, complector enim eos in Domino, quia scio esse amicos DEI viventis. De libello cu, vasti, recepi: sed sine Epistolis & sine salutatione. Dic salutem tuae conjugis, dic amicis praesertim Hansselio, D. Menzoni, & M. Erasmo cum nova nupta. De meis proximis litteris vos ipsi statuete pro vestro arbitratu. Ego eadem animi aequitate, & bene & male audire possum. Orate pro nobis ut DEVS facie sua nos collustret, Fiat Vale, Brema. Postidie las. Augusti. 1577. Vobis amicus.

Johannes Molanus.

Ms. 296) Joh. Epistola Leide. Pax Christi.
[E. 126] Equidem in collegenda Brema schola fidei, quoad potui, fui, et religiosus in eadem
a. 12. crasse integrum etiam. Sed ut mihi est in humanis rebus perperam antistabile:
N. 286] ita hoc annis 14. quibus hic exurbas egi (velut in Wamparto. hunc Junij altera
schola familiaeque inter ruinam spectandi. et quidem in ea tempora incidit dispersio.
quum nobis rebus quam optime constitutis maxime florere videremur. Sic est voluntas
Domini, qui pro sua sapientia nunc aedificat, nunc diruit: nunc colligit, alias dispergit.
Itaque qua animi aequitate incrementa rerum nostrarum contemplari soles: eadem hanc
Schola, domusque convulsionem accipio & fero. Et quidem potissimum quando
confectus labore, & senio, non recusem quiescere, aliquid felicius cupere. Quae
Quae dilapsa est a nobis Inventus: ea fere Emham numero concurre. Nempe
Physici ferunt, ex unius interitu, alterius ortum exidere. Quae mihi objecta divinitus
sors fuit, in eadem acquiescens, magnos aliorum acervos sine invidia & irretitis oculis
spectare possum. DEVS est qui judicium exeret in populo suo, cujus potentissima
manu merito submissi, subiectique sumus. Pestis in urbe subinde fit se ipsa savior: ea
si meam quoque Tabernam pulsaverit, scribes in Epitaphio Molanum tuum, qui extra
Scholam, nullam unquam vitam putavit, cum eam repente ex florentissima, nullam
factam conspexisset, dolori suo superesse non potuisse. Sin DEVS pater vitae nostrae hanc
domum, nempe hunc Senem, cum Coniuge, tribusque parvis liberis clementer ab hoc in-
cendio defenderit: quidquid adhuc in me vel animae, vel spiritus, vetustas reliquum
fecerit, id totum in colligendis naufragij nostri tabulis ponetur. Sed sentio id ipsum
esse perquam.